

Luottamusmiehen toimintaetiikka

1. Luottamusmiehen eettisten periaatteiden taustaa

Toiminnan eettiset periaatteet ovat luottamusmiehen ohjeistoa, joka ilmaisee tehtävän edellyttämää asennetta, vastuuta ja suhtautumistapaa työhön sekä ihmiseen. Eettisissä ohjeissa tuodaan esiin liikkeen yhteiset toimintaa ylläpitävät arvot ja periaatteet.

Luottamusmiehen toiminnan menestyksenkäs hoitaminen perustuu hänen tietotaitoonsa sekä tehtävän arvo- ja normipohjaan. Toiminnassa molemmat alueet ovat tärkeitä, eikä toisen puutetta voi korvata toisella. Huonoa tehtävähallintaa ei voi kompensoida hyvillä eettisillä periaatteilla eikä päinvastoin. Luottamusmiehen toimintaetiikassa on tärkeää myös oman ammatitaidon ja jaksamisen ylläpitäminen.

Luottamusmiehen toimintaympäristö on vaativa: normien valvonnan, yhteistyön ja eettisen toiminnan kenttä. Tätä kenttää tarkasteltaessa on nähtävä ero juridiikan ja etiikan välillä. Luottamusmiehen perustehtävä ja vastuu sekä oikeudet määritellään työehtosopimuksissa ja lainsäädännössä. Vaikka toiminnan perusraameja ohjataan eritasoisilla normeilla ja ohjeilla, toimintaetiikka ei perustu pakkoon tai ulkopuoliseen kontrolliin. Työelämässä toimimisen eettisten periaatteiden yhtenä lähtökohtana on YK:n ihmisoikeuksien julistus ja ILO:n työntekijöiden perusoikeuksien julistus sekä Euroopan Unionin asiakirja työntekijän perusoikeuksista.

Luottamusmiehen toimintaan kuuluu, että hänen työnsä on usein ennakoivaa, jonka tulokset usein näkyvät pitkällä aikavälillä. Edunvalvonta, työyhteisön kehittäminen ja eri osapuolten yhteistyön edistäminen ovat monitahoisia tehtäväalueita. Luottamusmiehellä on usein merkittävä rooli myönteisten oppimiskokemusten syntymisessä työyhteisössä. Luottamusmiehen tulee täyttää myös liittonsa odotukset siitä, mihin suuntaan työpaikan edunvalvontaa halutaan ohjata. Hyvä toimintaetiikka on luottamusmiehen yksi tärkeimmistä resursseista. Se ohjaa hänen kaikkia vuorovaikutussuhteitaan sekä suhtautumistaan vastuulliseen tehtäväänsä.

Suomalaisen työväenliikkeen keskeisenä arvona on aina ollut yhteistoiminta ja heikomman auttaminen. Ammattiyhdistysliikkeen arvomaailma nousee työväenliikkeen kokemuksesta, yhteiskunnallisesta asemasta ja toimintaperiaatteista. Länsimaisen ihmisen kristillisperustainen ihmisarvoon ankkuroitua etiikka vaikuttaa toimintamme pelisääntöihin, hyväksyttävyyteen ja käsityksiin oikeasta ja väärästä. Etiikkaan vaikuttaa myös omaksuttu käsitys demokratiasta, vapaasta kansalaisuudesta, oikeuksista ja velvollisuuksista.

Länsimaisen etiikan kultainen sääntö: "Mitä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te myös heille".

2. Luottamusmiehen eettisten periaatteiden taustalla olevat arvot

IHMISARVO

Eettisten periaatteiden lähtökohtana on humanistinen ihmiskäsitys ja ihmisen kunnioittaminen. Ihmisarvoa tulee kunnioittaa riippumatta esimerkiksi ihmisen sukupuolesta, iästä, uskonnosta, alkuperästä, mielipiteestä tai kyvyistä. Ammattiyhdistysliikkeen toiminnassa syrjimättömyys on keskeinen arvo.

LUOTETTAVUUS

Luotettavuus on keskeinen arvo luottamusmiehen perustehtävässä. Harkitseva, asioiden todellisuuteen perustuva toimintatapa edellyttää avointa keskustelua ja totuuden etsimistä. Rehelliisyys itselle, työtovereille ja työnantajalle on osa luottamusmiehen työn perustaa. Suhde liiton organisaatioon perustuu todellisen asiointilan hahmottamiseen ja vastavuoroiseen vuorovaikutukseen.

OIKEUDENMUKAISUUS

Yksittäisen työntekijän ja työntekijäryhmän kohtaamisessa sekä muun työyhteisön toiminnassa oikeudenmukaisuuden toteutuminen on tärkeää. Siihen kuuluu syrjinnän ja suosimisen välttäminen, kuulluksi tuleminen ja oikeus saada selvittää ristiriidat. Myös toiminnan menettelytapojen johdonmukaisuus ja ennustettavuus kuuluvat oikeudenmukaisuuteen. Oikeudenmukaisuus sisältyy aina luottamusmiehen toimintaan.

VAPAUS

Luottamusmiehellä on oikeus omaan arvomaailmaansa. Hänen tehtävänsä on kuitenkin yhteydessä liiton perusarvoihin, perustehtävään ja siitä nousevaan normistoon. Tehtävässään luottamusmies joutuu sekä sallimaan että asettamaan rajoja. Kuitenkin kaiken kanssakäymisen lähtökohtana on ihmisarvoon liittyvän vapauden kunnioittaminen.

TASA-ARVO

Luottamusmiehen toiminta vaikuttaa työpaikan ilmapiiriin ja eri ryhmien asemaan. Eettisen toiminnan perustana on luottamusmiehen pyrkimys jatkuvaan tasa-arvon edistämiseen ja eriarvoisuuden poistamiseen. Oikeus tasa-arvoiseen kohteluun on jokaisen työntekijän perusoikeus. Myös luottamusmiehellä on oikeus tulla kohdelluksi tasa-arvoa edistävän periaatteen mukaisesti.

VELVOLLISUUS

Toiminta yhteistyöjärjestössä perustuu myös kaikkien siihen osallistuvien velvollisuuksiin. Asetetut tehtävät hoidetaan ja yhteistyötä ylläpidetään. Velvollisuus ei merkitse samaa kuin uhraaminen. Toisten puolesta tekemiselläkin on rajansa, ay-liikkeen arvoina yhteistyö ja "oma-apu" ovat historiallisen kantavia.

3. Luottamusmiehen eettiset periaatteet

Luottamusmies ja työtoveri:

Luottamusmies hyväksyy ja ottaa huomioon työtoverinsa ainutkertaisena kehittyvänä ihmisenä. Hän kunnioittaa työtoverinsa oikeuksia ja suhtautuu häneen inhimillisesti ja oikeudenmukaisesti. Luottamusmies pyrkii työtoverinsa lähtökohtien, ajattelun ja mielipiteiden ymmärtämiseen sekä käsittelee tahdikkaasti ja luottamuksellisesti työtoverinsa persoonaan ja yksityisyyteen liittyviä asioita.

Luottamusmies ottaa huomioon huolenpitoa ja suojelua tarvitsevat työntekijät, eikä hyväksy missään muodossa toisen ihmisen hyväksikäyttöä tai alistamista.

Luottamusmies itse:

Luottamusmiehen tehtävissä keskeistä on hänen oma persoonansa, hän itse, jonka kehittäminen ja hoitaminen on hänen oikeutensa ja velvollisuutensa. Tehtävässään luottamusmiehen on voitava luottaa oikeudenmukaisuuden toteutumiseen myös omalla kohdallaan niin työtovereidensa, edunvalvontaorganisaation kuin työntantajankin taholta. Myös luottamusmiehellä on oikeus yksityisyyteen ja huolenpitoon itsestään.

Luottamusmies ja hänen kollegansa:

Luottamusmies arvostaa tehtävänsä ja kunnioittaa muita työpaikkansa edunvalvojia. Hän pyrkii voimavarojen rakentavaan yhdistämiseen ja löytämään tasapainon oman autonomiansa ja työyhteisönsä välillä. Työtovereiden yksilöllisyyden hyväksyminen, ymmärtämys sekä keskinäinen apu ja tuki ovat periaatteita, joihin nojautuen luottamusmiehet toimivat työyhteisössä.

Luottamusmiehen suhde työhönsä:

Työssään luottamusmies sitoutuu sitä määrittelevään normistoon ja työn ammattimaiseen suorittamiseen. Luottamusmies hoitaa työtehtävänsä vastuullisesti ja kehittää työtään ja arvioi omaa toimintaansa. Hän myös jakaa osaamistaan ja tukee muiden työtoverien työn suorittamista.